

# ◆ ST. OLAV ◆

Redaktør: Mgr. Irgens. Medarbeidere: mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland.

„St. Olav“ utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i Ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. ihende senest 14 dager før hvert kvartalsklifte. Annonser må være innsendt innen mandag aften, manuskript innen fredag aften.  
„St. Olav“'s telefoner: Redaksjon og Ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat: 25237. Redaksjonssekretæren privat: 10695. Ekspedisjonen, Akersveien 5 I, er åpen alle hverdager fra kl. 10—2 og 4—6. Utbetalinger kun mandag kl. 3—4. „St. Olav“'s forlag samme sted, samme tid.

INNHold: I forstår ikke. — Begivenheter innenfor det europeiske frimureri. — Sir Thomas More. — De tyske katolikkers stilling. — Det første katolske dagblad i New York. — Pilegrimsferden til Stiklestad. — Bokanmeldelse. — Vår feriekoloni. — Den gang de drog avsted. — Herhjemme — og derute. — Innsamlingen til fond for St. Olav.

## „I forstår ikke —.“

Det er ikke én men mange ganger i evangeliene at vi hører Kristus utbryte til sine omgivelser: «I forstår ikke — —», ord talt ut av en ensomhetsfølelse så stor som ingen annen nogengang har opplevd det her på jorden. Her gikk han med sin guddommelige viden, sin altomfattende kjærlighet og sin redebonne vilje til alltid og allevegne å ville hjelpe alle — har gikk han med alt det i sig, som forjettelsen hadde forutsagt skulde komme til jorden, som prestene forbedret og sammen med folket speidet etter og forventet med lengsel — og allikevel hadde menneskene overfor *ham* kun den ene innstilling: «kan der komme noe godt fra Nazareth?» d. v. s.: «kan noen som vi kjenner så godt til som vi kjenner til denne mann og hans fortid, hans slekt og dens historie — kan *han* bringe oss noe nytt, enn si hjelpen, frelsen, friheten?»

Uforstått av sine omgivelser gikk Kristus omkring og «gjorde godt» — men mon hans største smerte allikevel ikke har vært at selv ikke hans nærmeste, selv ikke disiplene — ja, selv ikke apostlene, alltid forstod ham og det han forkynte. Endog overfor dette sitt eget lille samfund hører vi ham ofte anvende ordene: «I forstår ikke — —», og ser ham, som var den levende menneskeliggjørelse av selve *samfundsideen*, gå ensom og uforstått blandt sine aller nærmeste.

\*

Næsten to tusen år er gått siden da — og Kristi egen av ham selv innstiftede Kirke, fortsettelsen av hans eget virke og overdratt hans egen fullmakt til «å løse og binne» er blandt *oss*. Også den har sin guddommelige viden, sin altomfattende kjærlighet og sin

redebonne vilje til alltid og allevegne å ville hjelpe alle — men også den har ofte grunn til å utbryte med sin stifter: «I forstår ikke — —». Ti den ser menneskene om sig sukke i trelldom under denne verdens materielle og immaterielle byrder — den ser menneskene lenges bevisst og ubevisst etter frelse og hjelp, etter en herre og mester å kunne se op til og følge i tro og tillit. Den ser menneskene utfra denne lengsel skape sig den ene avgud efter den annen — snart en gullkalv som de danser om i bedøvende sanserus, snart et filosofisk-psykologisk tankesystem eller et spirituelt fantasifoster, som de faller ned og tilber i forvirret sentimentalitet. Disse mennesker forstår ikke, kan eller vil ikke forstå, at Frelseren er helt konkret mitt iblandt oss i skikkelse av den Kirke, han har lovet å være med alle dager inntil verdens ende. Verdens mennesker sier *nu* som jødene sa den gang: «kan der komme noe godt fra Nazareth?» — altså: «kan den katolske Kirke, som vi kjenner så godt, hvis historie vi kjenner så godt — kan den ha noe å si *oss*, noe å gi *oss*?»

«Han bespottet Gud og sier sig å være en konge», lød ordene om Kristus. «Den bespottet Gud og søker kun makt» — lyder ordene om Kristi Kirke.

De forstår ikke — — —

\*

Men *vi* da? Forstår *vi* helt ut?

Vi som har fått lov til å bli med i dens samfund — vi som dermed har fått et apostolat hver og én da Kirken tok oss inn til sig, enten det var da vi kom ved vår dåp som «de små barn», eller vi først kom senere i livet, som de der «arbeider og er besværet»,



og i Kirken fant det vi hadde søkt: fred i sinnet og dermed livskraft og livsmot og livsglede.

La oss overveie om Kirken allikevel ikke kan ha grunn til å si overfor oss: «I forstår ikke — — ti I forstår ikke å virkeliggjøre det samfundsliv jeg har kalt Eder til. I forstår ikke — — ti I forstår ikke å tjene hverandre slik, som jeg tjener Eder. I forstår ikke — — ti I forstår ikke at det er på Eders frukter det skal

kjennes om I er med mig, og ikke på det at I kaller mig: Herre, Herre!»

Forstår vi?

Eller bør det oss ikke å slutte oss ennu nærmere inn til vår hellige Kirke og søke ennu sterkere og innerligere å skjenke den den forståelse, som er et «Ja» til dens lære — et «Ja», virkeliggjort i våre tanker, følelser, ord og handlinger.

## Begivenheter innenfor det europeiske frimureri.

Den «verdenskjede», som frimurerne ynder å kalle sin internasjonale og over-statlige organisasjon, omspenner etter de siste meddelelser ca. 4½ million medlemmer, «brødre», mens losjernes antall rundt regnet er 30 000. Hver losje teller altså gjennomsnittlig 150 medlemmer, men dette er kun på papiret — i virkeligheten er der losjer, som kun har 15—20 medlemmer og andre som teller over hundre ganger så meget. Fremfor alt er de Forenede Stater landet med de store «bygningshytter».

En tilvekst til frimurerne kan man rent numerisk ikke konstatere i år i sammenligning med de foregående år — derimot har organisasjonens stilling forandret sig betydelig i mange land i løpet av de to siste år.

I Italia er således denne Kirkens arvefiende blitt helt forbudt. Mussolini vet meget godt, hvorfor han har gjort så rent bord med denne storpolitiske ateistiske «Stororient». 1933 blev den forbudt i flere andre land også — således i Tyskland. Det tyske frimureri hadde iøvrig fra før vært et smertensbarn for de øvrige nasjonale frimurerier, da den gammel-prøisiske storlosje ikke stemte overens med de andre verdens-storlosjers internasjonalsisme, pacifisme, socialisme og liberalisme. Dette skapte stadig vanskeligheter innenfor «verdenskjeden», og forbundets stilling var da det tredje rike blev opprettet særdeles broket og komplisert, fordi de ti tyske storlosjer hadde delt sig ut i tre grupper. På det tidspunkt — den 31. januar 1933 — da Adolf Hitler blev rikskansler og nasjonalsocialismen kom til makten, var det derfor umulig å opgjøre sig en mening om hvad frimureriets skjebne vilde bli — om den ene gruppe, som utelukkende representerte den symbolistiske Storlosje av Tyskland, vilde bli slått i hartkorn med de diametralt motsatte gammel-prøisiske storlosjer. Det eneste som man så nogenlunde bestemt kunde forutsi var hvorledes nasjonalsocialismen vilde stille sig til de såkalte humanitære storlosjer. Den symbolistiske storlosje av Tyskland var nemlig internasjonal og hadde forbindelse med alle sine kolleger over hele verden — den spant sine ikke alltid synlige tråder, var absolutt ikke antisemistisk, men socialistisk-pasifistisk og selvfølgelig anti-katolsk. Det siste hadde den tross alle andre motsetningsforhold tilfelles med de andre tyske storlosjer — kun hadde for dens vedkommende anti-katolisismen sine røtter i dens anti-religiøse fritenkeri og socialisme, mens det hos de øvrige tyske stor-

losjer var protestantismen som var den bevegende kraft. Med alle mulige midler forsøkte frimureriet i Tyskland å undgå å bli oppløst: der sendtes hyldningstelegrammer til Hitler og man søkte å kamuflere sig som tysk-kristne protestantiske ordener.

Det sier sig selv, at med dette skritt var frimureriet — hvad man i almindelighet forstår med dette begrep — ophørt å bestå i Tyskland. Og som det tyske frimureris tre grupper var skilt fra hverandre i livsanskuelse blev også deres skjebne i «det tredje rike» forskjellig. Den symbolistiske Storlosje av Tyskland har — som det så vakkert heter — selv «lagt sig til hvile». Hvilket vil si, at den kan i det rette øieblikk, når forholdene er gunstige for den, våkne til liv igjen. Bemerkesverdigg er det, at den i denne «hviletid» residerer som «Symbolische Groszloge von Deutschland im Exil» intet ringere sted enn i Palestina!

De gammel-prøisiske storlosjer med sine protestantiske, nasjonalistiske og militaristiske tradisjoner, med sin indre beredvillighet til å anerkjenne nasjonalsocialismen, har uten vanskelighet eller samvittighetskrupler falt tilfote. Ennvidere har de humanitære storlosjer — tildels under indre vanskeligheter, da deres tyske tradisjoner var sterkt inficert med internasjonale frimurerprinsipper — gjort det samme. Men det er vel et spørsmål om nasjonalsocialismen vil anerkjenne dem — inntil nu er de forskjellige pressemeddelelser dessangående selvmotsigende.

Men hvis «broderforbundet» har ophørt å bestå i Tyskland har det til gjengjeld nådd en utpreget maktstilling i Spania efter revolusjonen der. Begivenhetene i dette land bør derfor betraktes under denne synsvinkel. Frimurerbladene søker ganske vist å skjule hvilken del forbundet har i landets politiske utvikling. Men når man vet om alle de frimurer-«verdighetsbærere», medlemmer av den spanske Stororient «store råd», som nu får de høyeste regjeringsstillinger i landet, blir tingene allikevel klare og tydelige. Engang var «broder» Diego Martiniz Barrio trafikminister, mens han samtidig var tilforordnet stormester og senere blev stillet i spissen for Stororienten. Et annet medlem av den øverste frimurerledelse, Marcelino Domingo, var undervisningsminister — likeledes er justisminister Ferrando de los Reos og civilguvernøren over Madrid, «broder» Emilio Palomo medlemmer av den ledende Stororient og står stadig ennu i det politiske livs forreste rekke. Det



frimureriske régime i Spania forstår utmerket å mele sin egen kake og samtidig få hele det offentlige liv i sin makt. Således er broder Augusto Barcia utnevnt til direktør for det spanske bankråd samtidig med at han er øverste leder for den høieste «grad» i landet.

I Spania er der ialt 113 losjer under den nu med Storlosjen forenede Storient. Begges «stormestere» har forlagt sine residenser fra Barcelona til Madrid og håper i 1934 å kunne være verter for A. M. I.' stevne (Association Maconnique Internationale). Særlig opsiktsvekkende er det at der nu skal opprettes et frimurerforlag. Man skulde vel nu finne det naturlig om de fleste frimurere i Spania vilde betrakte det som en ære å vedstå at de tilhørte den og den losje — men at dette ikke er tilfelle fremgår av den skjebne som blev utgiveren av det katolske tidsskrift «Heraldo» til del. Han offentliggjorde nemlig navnene på en rekke «brødre», hvilket innbragte ham ved retten i Vittoria 3½ års fengselsstraff og 1250 pesetas i saksomkostninger.

Det romerske frimureri har alltid vært meget aktiv i sin politikk og helt behersket av ånden fra Grand Orient de France, som er den katolske Kirkes uforsonligste motstander. I 1933 talte Grand Orient de France og Grand Loge de France 529 losjer under sig. Den siste losje har tatt de politiske frimureremigranter fra

Italia under sin beskyttelse — d. v. s. losjene «Italia» og «Italia Nuova», som begge residerer i Paris. Iøvrig har de franske frimurere siden sin kongress i 1932 satt alt inn på å vinne ungdommen for sine idealer og skape en sterk motbevegelse til det katolske ungdomsarbeid. Tillike står på arbeidsprogrammet for 1933/34 som hovedpost en intens bekjempelse av fascismen.

I Schweiz er der 41 losjer — men sterkere og sterkere røster hever sig mot dem, og de betraktes nærmest som en fare for fedrelandet. At stillingen er truende for frimureriet viser de krampaktige forsøk man fra den kant gjør på å overbevise pressen om sin fedrelandskjærlighet.

Frimureriet i Østerrike har alltid lagt vekt på å betone at man tilstrepte en forståelse med katolisismen, og man har stadig bestormet de ledende katolske geistlige og den katolske presse om å arbeide på at den katolske Kirke vilde underkaste sin prinsipielle innstilling til frimureriet en revisjon. Men det er aldri lykkedes disse «brødre» å skape et samarbeide med det øvrige verdensfrimureri på dette grunnlag — og derfor måtte alle disse forsøk betraktes som helt uten realitet, da et samarbeide var umulig med en enkelt frimurerfraksjon, når de meksikanske, spanske og franske frimurere fortsatte med sitt kirkefiendtlige arbeide.

## Sir Thomas More.

En gruppe av engelske advokater har nylig vært i Rom for å overrekke pave Pius XI et bønnskrift undertegnet av 170 000 av deres landsmenn og omhandlende kanonisasjonen av sin patron, Sir Thomas More. Vi bringer her utdrag av et foredrag om denne edle skikkelse, som vår trosfelle Oscar Hanssen har holdt i Haugesund. Sir Thomas More's dødsdag er 6. juli.

For å forstå forholdene på Thomas More's tid er det nødvendig å kaste et blikk på Englands historie under Henrik VIII og opfriske de begivenheter som ca. 1535 gav støtet til landets løsrivelse fra den romersk-katolske tro, hvorved Kirken fikk så mange storslagne martyrer.

Det var kong Henrik VIII's brennende ønske om å bli skilt fra sin utmerkede dronning — en skilsmisse, som den katolske Kirke selvølgelig ikke kunde billige — som fikk ham til i 1535 å opkaste sig som den øverste herre for så vel stat som kirke, hvorved han forkastet pavens primat over den engelske del av den katolske Kirke og meddelte sig selv rett til å avgjøre alle religiøse og moralske spørsmål. Ved en proklamasjon dekreterte han en underkastelsesed, som alle hans undersätter, men i første rekke hans hoff-folk og ministre, skulde avlegge. Det blev derved høiforræderi ikke å hylde det «eneste overhode i verden over Englands Kirke» — og kongen kunde etterpå skille sig av med dronning Katharina og ekte den stakkels Anne Boleyn. Men det var en dyrekjøpt «lykke» for henne og en kostbar «lykke» for landet, ti hun betalte med sitt liv

og landet betalte med noen av de beste av sine sønners liv — i første rekke med Thomas More.

Han var født 7. februar 1477 og fikk en meget omhyggelig oppdragelse og den beste skoleundervisning, idet han blev optatt i huset hos kardinal Morton, erkebiskopen til Canterbury, hvor han snart gjorde sig bemerket blandt sine jevnaldrende ved sitt vidd og sitt gode humør. Senere sendte kardinalen ham på College i Oxford, hvor han studerte litteratur og filosofi. Etterpå studerte han jus og kom snart blandt de fremste som samlet en begeistret skare tilhørere om sine forelesninger. Han stod da som en av tidens store lærere.

Han blev fetert — men hans dype natur tok ingen skade. Hans religiøse indre liv var sterkt og intenst og i 4 år bodde han hos Karteusermunkene i London og tok del i deres bønner og botsøvelser. En overgang tenkte han endog på å bli prest — men i sin store ydmykhet mente han sig ikke verdig til en så hellig gjerning.

Han giftet sig 28 år gammel med en utmerket dame, Jane Colt, som imidlertid døde etter å ha skjenket ham tre døtre og en sønn. Den eldste var ikke 6 år, da moren døde — så forholdsvis fort giftet han sig igjen med en enke, Alice Middlethon, som selv hadde en datter av første ekteskap og blev en like så god mor for hans små som hun var en økonomisk og påpasselig husmor. De levte meget lykkelig sammen og skapte



et lykkelig hjem for barnene og den store husstand. Kjærlig men bestemt håndhevet pater familias hustukten og dagens gjerning avsluttedes alltid i huskapellet.

Men det var ikke lenge at dette fredelige liv fikk vare. Kong Henrik VIII hadde tidlig lagt merke til ham — og hadde mange ganger gjort forsøk på å sikre sig hans intelligens ved hoffet. Men Thomas eiet ingen ærgjerrighet i den retning — dog måtte han til sist gi efter og blev utnevnt til «Privy Counsellor» i 1518 og mottok av kongen det råd at han «skulde i alle ting ta hensyn til og ha respekt først for Gud og dernæst for sin herre kongen».

Thomas More viet sig nu helt til kongens tjeneste og blev meget avholdt både av Henrik VIII og dronning Katharina, som gjerne vilde konversere ham om astronomi og teologi. Han deltok i alle fester — men han lengtes alltid tilbake til sin familie. Kongen lot ham derfor ofte få permisjon for å besøke hjemmet og fulgte til og med ofte med ham hjem og tok del i familiens måltider. Ofte så man kongen arm i arm med kansleren og han steg raskt ad ærens stige — således blev han adlet i 1521 og utnevnt til kansler av grevskapet Lancaster i 1525.

Men den kongelige nåde blendet ikke Thomas More — og han var stadig en ydmyk kristen, som man kunde finne som ministrant ved messen. Ellers virket han meget flittig som forfatter, og i 1513 skrev han Richard III's historie. Under sin ambassadørtid i Frankrike skrev han sitt verk «Utopia», som har gjort at de sociale reformatorer har antatt ham som sin skytspatron. Andre av hans bøker er «Dialog» og «English Works», hvorav den første inneholder alle hans angrep mot Luther. Det var kongen selv som opfordret ham til å optre mot Luther. Og han ledet sammen med biskop Fisher kampen mot den fremtredende protestantisme til den dag oprant, som skulde forandre alt. Den dag da kongen blev optent av elskov til Anna Boleyn og hensynsløst søkte å fjerne alle hindringene mellom henne og sig — i første rekke dronning Katharina. Kardinal Wolsey, som ikke vilde gi sin tillatelse til skilsmisse, blev avskjediget som lordkansler, hvorpå kongen utnevnte sin gode personlige venn, Sir Thomas More, til denne stilling i håp om å finne ham mere «forståelsesfull». Men han forregnet sig. Sålenge samvittigheten tillot More det,

tjente han kongen trofast, men da han så at han ikke kunde avverge skilsmissen bad han sig fritatt for sitt embede og trakk sig tilbake til privatlivet og sin elskede familie, skjønt han var klar over hvad det betød slik å utsette sig for kongens vrede, som også snart begynte å rase mot ham. Man forsøkte å undergrave hans rykte for ubestikkelig hederlighet og han innvikledes i en høiforræderisak med det resultat at han innkaltes for en domstol bestående av fire av kongens rådsherrer. Hensikten var å få opnådd hans tilslutning til kongens ekteskapspolitikk. Han slapp fri igjen — men blev en måneds tid efter på ny anklaget fordi han ikke vilde sverge den nye troskapsed til kongen. Den inneholdt jo en fornektelse av pavens autoritet. Den 17. april 1534 blev han innsatt i Towers fengsel. Det blev et fangenskap som varte i 15 måneder og endte med døden, men som blev båret standhaftig og modig skjønt han ofte hadde tunge timer når hans hustru kom og vilde friste ham til å svikte sannheten for derved å komme hjem til sin elskede familie. Han måtte fra sitt fengelsvindu se de første geistlige bli ført ut i fengelsgården til martyrdøden for sin troskap mot Kirken — men det rokket ikke hans standhaftighet. Og tross en glimrende prosedyre, hvor han tilbakeviste alle anklagene mot sig blev han dog dømt som høiforræder til en forræders barbariske og smertefulle dødsstrafe ved «hengning, dragning og partering» — d. v. s. han skulde først henges, så skjæres ned og før døden endnu var inntredt parteres levende.

Sine siste fangedager tilbragte han i bønn, idet han trøstet alle sine omgivelser som var bedrøvet for hans skyld, da alle hadde lært å elske den ophøiede sjel. Tirsdag 6. juli led han martyrdøden, idet dog kongen som en siste «nåde» hadde forandret dødsstraffen til halshugning istedetfor den vanærende partering. Hans legeme blev overlatt til datteren Margaret og han blev begravet i et lite kapell i nærheten av Tower ved siden av sin venn biskop Fisher.

Men hans hode måtte dele alle forbryteres skjebne: det blev satt på en stave. Ved venners hjelp fikk dog Margaret det, og det finnes endnu bevart i St. Dunstans kirken i Canterbury og æres av engelske pilegrimer.

Den 29. desember 1886 blev han erklært salig av pave Leo XIII og selve helgenprosessen er i full gang.

Oscar Hanssen.

## De tyske katolikkens stilling.

Natt til søndag kom det dystre etterretninger fra det tredje rike. Et komplott av ledende menn innen Nazi var blitt avverget i siste øieblikk ved Hitlers jernhårde inngripen. Føreren holdt oppgjør innen Nazis rekke, et oppgjør av store dimensjoner og med drastiske midler: en rekke fremtredende nazister blev henrettet. Og nu spør hele verden: hvorledes vil den tyske krise ut-

vikle sig? Og vi må spørre — ikke uten engstelse — hvilken skjebne venter våre tyske trosfeller?

Mens dette skrives er vice-kansler von Papens stilling uklar. Vil katolikken von Papen kunne fortsette i sitt embede eller er hans dager som medlem av riksstyret talte?

Offisielt står nasjonalsocialismen på den positive



kristendoms grunnlag, og mellom Tyskland og den katolske Kirke består et konkordat som sikrer de respektive interesser. Men faktisk er de tyske katolikker gjentagne ganger blitt gjenstand for overgrep fra nazistenes side. Nazipressen inneholder stadig hatske og hatefulle angrep på katolisismen.

Hvorledes forholder nu katolikkene sig under denne truende krise? De gjør hvad de kan: de slutter sig tettere sammen om Kirken, om sine biskoper og prester. Ved Kristi Legemsfest i år har man kunnet konstatere en langt større deltagelse i prosesjonene enn de foregående år. Og de store valfartssteder er besøkt som kanskje aldri før. Det er blitt utstedt forbud mot å bære religiøse faner og bannere; disse er blitt sløifet, men antallet av deltagere er øket. De tyske katolikker har ved disse religiøse manifestasjoner og ved sine biskopers modige hyrdebrev i de siste måneder, vist sin urokkelige vilje til å holde fast ved sine fædres tro.

Det er blitt påstått at Hitler ikke kjenner til den kirkeforfølgelse som faktisk foregår i Tyskland. Men en slik påstand lar sig neppe opprettholde. Hitler sier jo at han vet om alt som skjer innen partiet. Og det er han som har utnevnt Alfred Rosenberg til chef for det kulturelle oppdragelsesarbeide i Tyskland, og som har stillet Baldur von Schirach i spissen for Hitler-ungdommen, og disse er begge erklærte motstandere av kristendommen.

Men hvorfor griper han da ikke inn for å hindre de tyske katolikkens lidelser?

Nogen mener han kan ikke. De siste dages begivenheter viser dog at Hitler er absolutt herre over sine egne folk, så det er sannsynligere at han ikke vil. Man vet jo at han vil én ting: helhetsstaten. Og når han vil helhetsstaten på raceteoriens grunnlag, da har han ikke plass for Kirken.

Derfor ser han kanskje rolig på at konkordatet tilsidesettes og at katolikkene lider overlast inntil deres motstandskraft blir knekket.

De tyske katolikker er ikke i tvil om stundens alvor. De innser at de nårsomhelst kan bli tvunget til å velge mellom Gud og Hitler-staten. Derfor ber de til Gud om hjelp, slutter sig tettere op om Kirken og om sine hyrder. I tro på Gud, i kjærlighet til Kirke og fedreland utgjør de en eneste front. De blev ikke knekket av Bismarck, jernkansleren; de vil heller ikke nu svikte sin tro og overbevisning.

Men man må regne med at de tyske katolikker går tunge tider imøte. Blandt dem som nu falt som et offer for Hitlers straffende hånd var riktignok også en av

Kirkens argeste fiende, riksminister og stabschef *Röhm*. Og statsminister Göring hevder jo bestemt at vicekansler von Papen står på Hitlers side i den nuværende krise. Men man må befrykte at dette oppgjør innen Nazis rekker også vil medføre en konsolidering utad, med mulige lokale overgrep mot katolikkene. Men den kjensgjerning at stormavdelingene er blitt permittert for en måned og den formodning at de ikke vil gjenopstå i sin gamle form skulde antagelig være et godt varsel for fremtiden. Det er jo nettop fra stormavdelingenes side at de fleste overgrep er blitt foretatt.

Men i dette øieblikk kan som sagt ingen forutsi hvorledes forholdene i Tyskland vil utvikle sig.

For katolikkene synes fremtidsutsiktene dystre og våre trosfeller i det tredje rike har krav på våre bønner og sympati.

## Det første katolske dagblad i New York.

I et år har nu «The Catholic Worker», det første katolske dagblad i New York, sett dagens lys — og det har unektelig en historie som er verd å legge merke til. Det er nemlig ikke — som man skulde vente, når det dreier sig om et presseforetagende i Amerika, startet med en veldig aktiekapital og et tipp-topp moderne trykkeriutstyr, redaksjonspalass m. m. — men det er begynt i kjelleren til et fattig hus mitt i et helt kommunistisk arbeiderkvarter. Det hele redaksjonspersonale består av to personer, en kjent konvertitt, miss Dorothy Day, og en fransk arbeider, Pierre Maurin.

Bare 16 år gammel arbeidet Dorothy Day i den socialistiske bevegelse ennå før hun var ferdig med skolegangen. 18 år gammel skrev hun i forskjellige socialistiske tidsskrifter i New York og senere i kommunistiske blader, var med i Ligaen som bekjempet krigen ved å nekte å avtjene verneplikten og trådte for 8 år siden over til den katolske Kirke.

Efter sin konversjon stillet hun sig selv og alle sine erfaringer helt til disposisjon for den katolske arbeider-sak, hvorved hun hurtig opdaget at de katolske arbeidere manglet både en forening og en presse, som kunde beskytte dem mot den kommunistiske propaganda.

Hun besluttet derfor i begynnelsen av forrige år å starte et katolsk månedsblad for den katolske arbeider sammen med Peter Maurin. 1. mai 1933 solgtes det første oplag på 2500 eksemplarer av «The Catholic



Worker» rundt omkring i kvartalet av barn og arbeidsløse. I oktober var oplaget 15 000 og i sommer 20 000!

Nu er det dagblad, og Dorothy Day kan disponere en rekke frivillige medarbeidere, som hver har sitt sociale felt å skrive om.

## Pilegrimsferden til Stiklestad.

Olsok står for døren. St. Olavs måned er allerede begynt, julisolen sender oss herlig lys og varme. I middelalderen rustet da nordmennene og mange folk i nabolandene sig til pilegrimsferden til St. Olavs by, til hans helligdom, til Nordens skjønneste domkirke, som gjemte den hellige konges relikvier. De kom landeveien og sjøveien, til hest, til fots, med båt — for å yde sin heltekonge, «Norges drott til evig tid», sin hyldest og for å søke helsebot for legeme og sjel.

Vi katolikker av det tyvende århundre har samme trang og samme håp. Hvert år hedrer vi Hellig Olav etter evne og ber om hans forbønn hos Gud. I år faller hans fest på en søndag. Da tør vi håpe at tilslutningen til pilegrimsferden blir særdeles stor — også den åndelige tilslutning.

Mens vi under sang og bønn, rensset i botens bad og styrket ved det eukaristiske brød, drar til det sted han har helliget med sitt martyrblod, holdes i alle katolske kirker i hele landet høitid til hans minne og ære: vi er ett alle sammen i å fylkes om St. Olav.

Da landsmøtet for St. forbund i Bergen annen til lyd for eningene skulde valfartssaken, blir det og fra hele landet nærmeste jern — da der gen skal holdes møte på Stikle-

her i Trondheim skal gjøre alt hvad vi kan for å hjelpe de tilreisende. Så

tør vi håpe at riktig mange — forhåpentlig også noen foreninger med sine faner — snart melder sig; ti St. Olav er sikkert det navn som best kan samle det norske folk.

Jeg tør be om at man må anmelde sig snarest mulig forat jeg kan ordne alt på beste måte med jernbanen.

Velkommen til St. Olavs by og helligdom.

P. Toll,

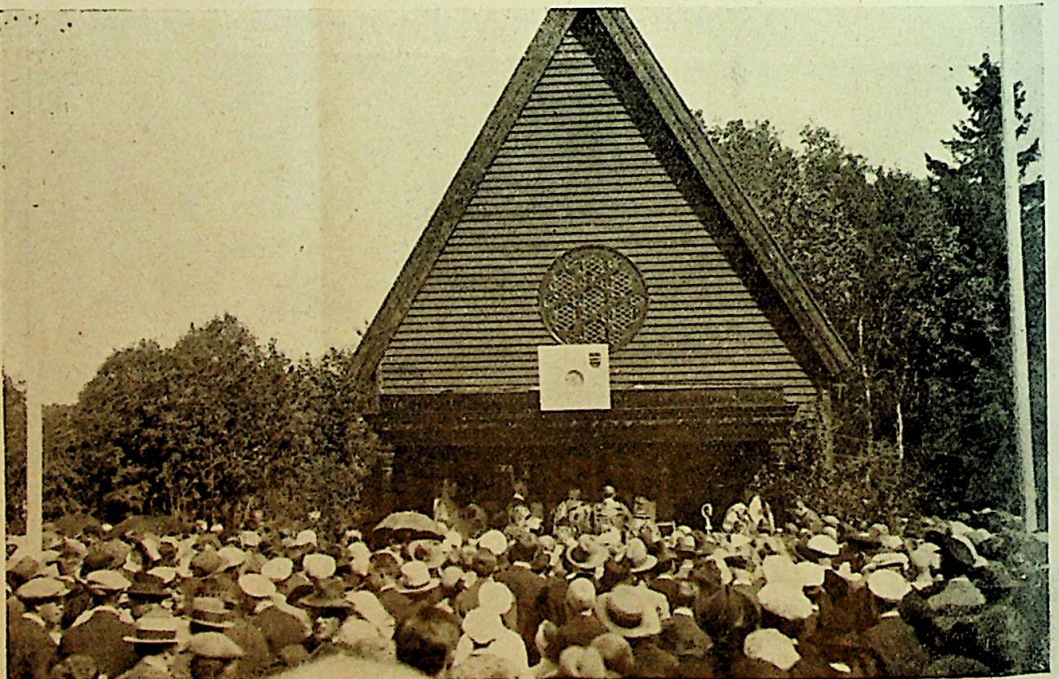
sogneprest — Trondheim.

## BOKANMELDELSE

A. J. Lutz: «Martin Luther».

(Pauluskredsen, Kjøbenhavn).

Det kan trygt sies at dette hefte betegner høydepunktet i den serie av skrifter som Pauluskredsen inntil nu har utsendt. Og det kan være at dette lille hefte er det beste pater Lutz har skrevet, hans betydelige verk: «Den katolske religion» ikke en gang undtatt. I denne forbindelse må det forøvrig beklages at slike bøker blir tiet ihjel i vår dagspresse. «Den katolske religion», som utkom ifjor vår på Norlis Forlag, venter fremdeles på å bli anmeldt i ledende Oslo-aviser, og den anmeldelse boken fikk i landets største avis var så overfladisk, at den tjente bladet og anmelderen til liten ære. Forhåpentlig blir pater Lutz's nye publikasjon bedre mottatt, så vi ikke igjen skal se at det kun i den svenske presse kommer en inngående og grundig anmeldelse, mens den norske presse enten



Fra foregående års pilegrimsferder til Stiklestad.



tier eller avferdiger den som tilfellet var med den forrige. \*)

Det verk som nu foreligger fra pater Lutz's hånd er bare et lite hefte på ca. 40 sider, men innenfor denne relativt snevre ramme er det lykkedes forfatteren å gi en virkelig syntese av lutherdommens opprinnelse, hovedlinjer og følger. Fremstillingen er nødvendigvis meget koncentrert, men alle vesentlige momenter er tatt med i denne rolige og saklige bedømmelse av Luthers verk.

Pater Lutz påpeker Kirkens brist og mangler på Luthers tid og viser hvorledes tidsånden og forholdene var mottagelig for Luthers aksjon. Mot denne bakgrunn forstår man hvorfor Luther måtte få så stor en tilslutning. Men forfatteren klarer også hvorfor Luthers verk mislykkedes, så det ikke blev nogen reformasjon av Kirken, men en katastrofe som begynte med løsrivelse fra Kirkens autoritet for å ende med religionens underkastelse under statens overhøyhet.

Pater Lutz's bok slutter med et ord om fremtiden, hvor han fremholder det kristne felleseie i troen på Jesu Kristi Guddom og uttaler håpet om at fordypelsen i dette må føre frem til de kristnes gjenforening.

H. J. I.

## Vår Feriekoloni.

|                                     |             |
|-------------------------------------|-------------|
| Før innkommet .....                 | kr. 1273.00 |
| Ved fru Straith, stikkekort .....   | » 10.00     |
| O. B. O., Oslo .....                | » 10.00     |
| Fru Bølstad, Oslo .....             | » 10.00     |
| N. N. ....                          | » 5.00      |
| Til St. Vincensf. feriekoloni ..... | » 10.00     |
| H. G. ....                          | » 10.00     |
| F. ....                             | » 10.00     |
| N. N. ....                          | » 5.00      |
| E. D. K. ....                       | » 15.00     |

Kr. 1358.00

Gaver mottas fremdeles med takk i St. Olavs redaksjon, mgr. Irgens, sogneprest pater Notenboom, St. Halvard.

Det reiste 20 gutter ut til Sylling mandag 2. juli.

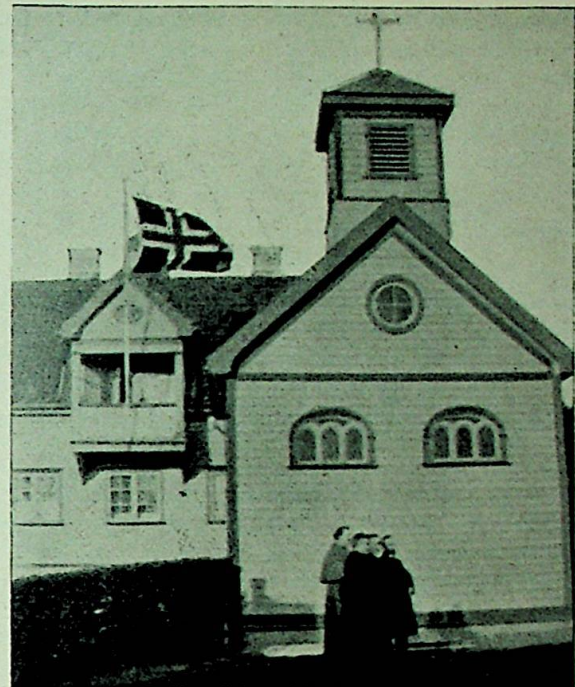
Av matregningen ser vi at det iår blir meget dyrere enn ifjor.

Br. Frans.

## Den gang de drog avsted —.

Gid alle de glade givere på feriekoloniens liste kunde ha vært utenfor St. Halvard mandag morgen og sett de lykkelige gutter og de ikke mindre lykkelige mødre, som troppet op for å si det siste glade farvel innen sommerferien begynte for alvor! Solen strålte omkapp med guttenes ansikter — kufferter og pakker lempedes op i bilene — pater Notenboom, pater

\*) «St. Olav» har i nr. 38 for ifjor gjengitt Knut Hagbergs anmeldelse i «Nya Dagligt Allehanda» av «Den katolske religion».



St. Halvards kapell, Sylling.

Boers og broder Olav våket over at alle kom med og alle fikk plass — de siste formaninger blev gitt om ikke å forkjøre sig og vokte sig for — — nu ja, for alt det som kjærlige mødre fra oldtiden av har formanet sine sønner om å vokte sig for! Ut av alle vinduer hang interesserte tilskuere, som åpenbart syntes det var morsomt å se andre skulde ha det morsomt — mens småpikene våre, som stod omkring for også å si farvel, like så åpenbart fant at tre uker er svært lang tid å vente innen det blir deres tur. Og så rullet bilene avsted mens luer og armer blev svinget kraftig — sommerens eventyr begynte.

De tre O. K. Y.'er som iår likesom ifjor skal passe på hele flokken: I. Fiala, E. Olafsen og A. Åndal, er reist i forveien for å kunne motta hele flokken med alt i orden — ikke minst hvad det materielle angår. Kjøkkenchef er E. Olafsen, og det er ikke småting han har å stelle med når alle guttene skal skaffes mat på én gang. Takket være de mange kjærlige mennesker, som har innledet sin egen ferie med å gjøre sitt for at andre skal få ferie, og takket være St. Vincensforeningens formann, den utrettelige førstefullmektig Ruyter, samt dem som har tatt op det ansvarsfulle arbeid å være med barna — er nu vår feriekoloni en glad og god virkelighet, som vi vil ønske mange solskinsdager i de kommende uker.

E.

## Herhjemme: —

RETTELSE. Fra flere sider er vi blitt gjort oppmerksom på en feil som meget mot vår vilje hadde innsneket sig i vårt referat av skolens eksamensfester. Vi har nemlig rett forståelig og forhåpentlig også derfor tilgivelig forvekslet det gregorianske barnekor med skolekorene og utnevnt barnekorets dyktige dirigent, frk. Østenstad, til sanglærerinne ved St. Sunnivaskolen, hvorved vi har berøvet St. Josephssøstrene



en ære, som med rette tilkommer ene og alene dem. Idet vi altså beklager feiltagelsen, retter vi vårt referat fra St. Sunnivaskolens eksamensfest til i overensstemmelse med sannheten å lyde således: «Men særlig bifall vakte dog de sanglige prestasjoner som tjener den dyktige sanglærerinne søster Regina til stor ære.» E.

## — og derute:

**TYSKLAND.** Ifølge det så utmerket redigerte «Katholisches Kirchenblatt» for bispedømmet Berlin, har katolikkerne i Berlin hatt en sjelden høitidsdag søndag den 24. juni, idet biskop Bares på den dag innviet bispedømmet til Jesu høihellige Hjerter og samtidig avholdtes det 32. tyske katolikkstevne. Det var den avdøde biskop Christian Schreibers innerligste ønske, som hermed gikk i oppfyllelse. Foruten selvfølgelig biskop Bares deltok den apostoliske nuntius Orsenigo i de høitidsfulle festligheter, som fant sted i Hoppegarten i nærvær av mellom 50—60 000 katolikker. Pontifikalmessen celebrertes av biskopen og mangfoldige tusen mottok den hellige kommunion. Vi skal senere bringe et referat fra «Katholisches Kirchenblatt» av biskopens tale. Blandt de tilstedeværende bemerket man rikstrafikkminister friherre von Eltz-Rübenach med familie og vicekansler von Papens familie. Der blev avsendt telegrammer til pave Pius XI, rikspresident von Hindenburg, rikskansler Adolf Hitler. — Fra kardinal Pacelli på vegne av den hellige Fader og fra Hindenburg innløp hjertelige takketelegrammer.

Efter en middagspause holdtes en andakt med sakramental velsignelse av den apostoliske nuntius, og festlighetene avsluttedes av universitetsprofessor dr. Dovifat og ministerialdirektør dr. Klausener, formannen for «den katolske aksjon». Begge talere gav uttrykk for alles takknemlighet. Dr. Dovifat preserte at det først og fremst gjaldt å få bukt med den fryktelige fiende som nu truer alt samfundsliv: det fanatiske, sneversynte, menneskedrepende hat med alle dets grufulle følger. Kun den kristne næstekjærlighet kunde overvinne dette hat og gjennom hverdagens trengsler føre menneskeheten frem til den sanne lykke. Han sluttet med å minne om alle tyske katolikkers valgsprog: «Tyskland for Kristus!» Dr. Klausener takket først biskopen og den pavelige nuntius for den enestående dag som fra først til sist hadde vært en bekjennelse. Og denne bekjennelse måtte alle nu ta med sig ut i hverdagslivet. Derute i arbeidet blandt annerledes tenkende var bekjennelsen til vår store idé ofte vanskeligere enn her blandt trosfeller. Men også motstandere hadde alltid mer respekt for dem som modig vedkjente sig sin overbevisning enn de hadde for dem som feigt fornektet den. Vi måtte være stolte av vår tro — som glade katolikker der alltid og overalt var sig bevisst at himmelens hærske stod bak dem. Vi katolikker er tro mot vårt folk og vårt fedreland — våre bønner er viet det. Vi katolikker er tro mot paven og vår biskop — vi fornyer i denne stund vårt troskapsløfte til overhyrden. Slik talte dr. Klausener, og som vi vet fra dagspressen har han holdt sitt løfte. Han har vært «tro til døden» — ti ukedagen efter falt han som ett av ofrene for de blodige begivenheter omkring første juli. Sammen med von Alvensleben er han skutt — henrettet uten dom, og til og med er der blitt utspredd det rykte at han har «begått selvmord». Men mot dette rykte har Vatikanet utsendt en indignert protest. Det heter i denne, at meddelelsen om selvmord er en

fornærmelse mot dr. Klauseners religion som forbyr selvmord, og at den er helt stridende mot de løfter som han har gitt pavestolen om at medlemmer av den katolske bevegelse ikke skal blande sig inn i politikk. Man antar i Vatikanet, at han er falt som offer for en fiende som har benyttet sig av de urolige forhold i Berlin. — Hvorledes det nu efter den nye situasjon i Tyskland har utviklet sig i så brutal en retning vil gå med forhandlingene på grunnlag av konkordatet, er ikke godt å si. Den 25. juni optok man forhandlingene om de divergenser som var opstått angående fortolkningen av noen av konkordatets paragrafer — navnlig de som omhandlet ungdomsarbeidet. Fra katolsk side deltar erkebiskop Gröber og biskopen Bares og Berning i drøftelsene — fra riksregjeringen ungdomsføreren Baldur von Schirach og dr. Ley. Uoverensstemmelsene er betydelige og nye overgrep fra nasjonalsocialistisk hold vanskeliggjør stadig forhandlingene — således er vikar Ritz i Staufen tatt i forvaring av statspolitiet under påskudd av at man «næret alvorlig frykt for hans sikkerhet» — i virkeligheten fordi man beskylder ham for å ha satt ungdommen op i religionsundervisningen mot statens overhøyhet på alle områder. Domprest dr. Adam Birne i Augsburg har hatt samme skjebne — efter en meningsutveksling med en Hitler-ungdomsfører.

## Innsamlingen

til fond for „St. Olav“.

«Vi trenger den katolske presse fordi den kommer på steder hvor prestens forkynnelse ikke rekker frem: på forlystelsessteder, på gaten, på jernbanen, på kontorene og i hjemmets dagligstue.»

Dekant dr. Schlich.

|                                     |          |
|-------------------------------------|----------|
| C. ....                             | kr. 3.00 |
| Abonnet .....                       | » 1.00   |
| Fru A. Lund .....                   | » 5.00   |
| M. og D. S. ....                    | » 100.00 |
| Norsk Student i Tyskland .....      | » 5.00   |
| Fru G. ....                         | » 0.50   |
| «Støtt St. Olav», Fredrikstad ..... | » 50.00  |
| En skjerv .....                     | » 0.30   |
| E. S., Bergen .....                 | » 5.00   |
| H. C., Bergen .....                 | » 3.00   |
| L. H., Bergen .....                 | » 3.00   |
| E. L., Bergen .....                 | » 1.00   |
| P. H., Bergen .....                 | » 3.00   |
| — — ss. (bidrag for juni) .....     | » 2.00   |
| M. A., Porsgrunn .....              | » 10.00  |

Kr. 191.80

Ialt innkommet ..... kr. 8883.00

Alle bidrag, selv de minste, mottas fremdeles med den største takknemlighet.